

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

"อตุตถาว – อัตถภาพ, ความเป็นบุคคลนี้"

คำว่า อตุตถาว เป็นคำภาษาบาลี อ่านตามภาษาบาลีว่า อั - ตะ - พา - วะ เขียนเป็นไทยได้ว่า อัตถภาพ แปลว่า ความเป็นบุคคลนี้ ที่เรียกว่าเป็นสัตว์ เป็นบุคคลได้นั้น ก็เพราะว่ามีธรรม คือ จิต (สภาพธรรมที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้แจ้งอารมณ์) เจตสิก (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) และรูป เกิดขึ้นเป็นไป ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ ก็ได้อัตถภาพของความเป็นมนุษย์ ถ้าเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ก็ได้อัตถภาพความเป็นสัตว์ดิรัจฉาน เป็นต้น ซึ่งก็คือ ความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรม และต้องมุ่งหมายเฉพาะสิ่งมีชีวิตเท่านั้น สำหรับการได้อัตถภาพความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการเกิดในสุคติภูมิ เป็นการได้ที่ยากอย่างยิ่ง ตามข้อความจากพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท และ อรรถกถา ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ความได้อัตถภาพเป็นมนุษย์ เป็นการยาก”

ในอรรถกถาได้อธิบายไว้ว่า “ก็ขึ้นชื่อว่า ความได้อัตถภาพเป็นมนุษย์ ชื่อว่า เป็นการยาก คือหาได้ยาก เพราะความเป็นมนุษย์ บุคคลต้องได้ด้วยความพยายามมาก ด้วยกุศลมาก”

.....

อัตถภาพ หมายถึงความเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ ซึ่งก็คือความเป็นไปของสภาพธรรม คือนามธรรม และรูปธรรม ที่เกิดขึ้นเป็นไปอยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้ว่า การได้อัตถภาพ คือความเป็นบุคคลนี้ ก็เพราะเหตุว่ายังมีเหตุที่ทำให้เกิด คือ ตัณหา ความติดข้องยินดีพอใจ, ตราบดที่ยังมีตัณหา และ อวิชชา (ความไม่รู้) ก็เป็นเหตุให้เกิดในภพใหม่อยู่ร่ำไป ทำให้มีการเกิดต่อไป

การได้ซึ่งอัตถภาพในแต่ละชาติ ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่าจะเกิดเป็นใคร ในภพภูมิใด กล่าวคือ เกิดในนรก เกิดเป็นเปรต เกิดเป็นอสุรกาย เกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นพรหมบุคคล ย่อมมีความแตกต่างกัน

ขอกล่าวถึง การเกิดเป็นมนุษย์ การได้อัตถภาพความเป็นมนุษย์ เป็นผลของกรรมดี (กุศลกรรม) ผู้ที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ กล่าวได้ว่ามีอัตถภาพดี เพราะเกิดในสุคติภูมิ ซึ่งจะแตกต่างจากการเกิดเป็นสัตว์ ในอบายภูมิอย่างสิ้นเชิง เมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์ ที่ได้อย่างยากแสนยาก ก็ควรอย่างยิ่งที่จะทำตนให้เหมาะสมกับการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ด้วยการสะสมที่พึงให้กับตนเอง ด้วยการไม่ประมาทในการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา และไม่ประมาทในการเจริญกุศลประการต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ถ้าเป็นอย่างนี้ได้ ย่อมเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นไปกับด้วยกุศล ถึงแม้ว่าจะยังเป็นผู้ไม่สามารถดับกิเลสใดๆ ได้เลย แต่ก็ยังมีที่พึง คือกุศลธรรม เมื่อสะสมกุศลไว้ เวลาที่กุศลให้ผล ก็ทำให้เกิดในภพภูมิที่ดี มีโอกาสได้เจริญกุศลยิ่งขึ้นต่อไป จนกว่าจะมีปัญญาถึงขั้นที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสตามลำดับขั้นได้ในที่สุด

ในทางตรงกันข้าม ถึงแม้ว่าจะได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว มีอวัยวะที่ดีแล้ว แต่ก็เป็นผู้ประมาทหัวเมา ไม่เห็นคุณค่าของอกุศล พร้อมทั้งไม่เห็นโทษของอกุศล วันหนึ่งๆ ประพฤติแต่ทุจริตกรรม เต็มไปด้วย อกุศลน่านับประการ ไม่แสวงหาที่พึ่งให้กับตนเอง บุคคลประเภทนี้ ย่อมทำตนให้ตกต่ำ ไม่ค้ำค่ากับการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งได้อย่างยากแสนยาก เพราะเป็นไปกับอกุศล ซึ่งนับวันมีแต่จะพอกพูน อกุศลให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ควรเลยที่จะเป็นอย่างนี้ และประการสำคัญ อกุศล นำมาซึ่งความทุกข์ เมื่อถึงคราวที่อกุศลที่ตนเองได้กระทำแล้วให้ผล ก็ทำให้เกิดในอบายภูมิมีนรกเป็นต้น และทำให้ได้รับ สิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าใคร ไม่น่าพอใจเป็นอย่างมาก โดยที่ไม่มีใครทำให้เลย

จึงแสดงให้เห็นว่า เกิดเป็นมนุษย์นั้นดีแล้ว เพราะชาตินั้นพ้นจากอบายภูมิ ไม่ได้เกิดในอบายภูมิ แต่เพียงแค่นี้ยังไม่พอ ควรที่จะได้พิจารณาต่อไปว่า ชาติไหนก็ตาม ที่มีโอกาสได้ฟังพระธรรม แล้วรู้ความจริงได้ ชาตินั้นก็เป็นชาติที่มีประโยชน์ เพราะเหตุว่าประโยชน์ของการเกิดมนุษย์อยู่ที่ได้สะสม ความเข้าใจถูกเห็นถูก ดังนั้นแต่ละคนย่อมไม่รู้ว่าจะละจากโลกนี้ไปเมื่อใด ชีวิตที่มีอยู่ก่อนที่จะ ละจากโลกนี้ไป สำคัญอย่างมาก จึงควรอย่างยิ่งที่จะเป็นไปเพื่อการสะสมความดีและฟังพระธรรม ให้เข้าใจ สิ่งที่จะเป็นที่พึ่งได้จริง ๆ สำหรับทุกคน คือ **ความดี และ ความเข้าใจพระธรรม.**

[ชมรมบ้านฆัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]